

ΚΑΤΑΞΤΑΞΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΥΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ
ΤΩΝ ΟΘΩΜΑΝΩΝ.

Ὅτε τὴν βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν διεδέχετο ὁ βάρβαρος τῶν Τούρκων δεσποτισμός, ἡ ἑλληνικὴ παιδεία φεύγουσα τὸ πάτριον ἔδαφος, ὡς ἴδομεν προηγουμένως, ἐζήτει ἄσυλον εἰς ξένην γῆν. Ἐπέκεινα τῶν δύο αἰώνων τὸ δύσμοιρον ἑλληνικὸν ἔθνος ὑπὸ βαρβάρων ἀρχόμενον ἐξεβαρβαροῦτο ἐπὶ μᾶλλον· καὶ δὲν ἔλειψαν μὲν οὐδὲ κατ' αὐτὴν τὴν ἀπαισίαν ἐποχὴν τινὲς πεπαιδευμένοι, οἱ ὀλίγοι ὅμως οὗτοι ἄνδρες, μὴ ἀποτελοῦντες μέρος τῆς κοινῆς τοῦ ἔθνους παιδείας, παρωμοίαζον λυχνάρια ἀμυδρά, κείμενα ἀραιότατα μεταξὺ παχυτάτου σκότους ἢ δάσεις διεσπαρμέναι τῆδε κάκεισσε ἐν μέσῳ ἀχανοῦς ἐρήμου. Μολαταῦτα αὐτοὶ οἱ εὐάρημοι διέσωσαν ὅπωςδήποτε τὰ ἐναπολειφθέντα εὐτελεῖ τῆς ἑλληνικῆς κληρονομίας λείψανα, οὐδ' ἄφησαν νὰ κοπῆ παντάπασι ἡ ἄλυσος τῆς διαδοχῆς τῆς μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν εὐτυχέστεραι περιστάσεις ἤρξαντο νὰ δίδωσι νέαν εἰς τὰ πνεύματα κίνησιν καὶ ἀνακαλῶσι κατὰ μικρὸν τὰς Μούσας εἰς τὰς πρώτας ἐστίας των. Ὅθεν εἶνε δίκαιον ἢ μᾶλλον καθῆκον εὐγνωμοσύνης ἀναπότρεπτον νὰ μὴ παρέλθωμεν ἀμνημόνευτα τὰ ὄνοματά αὐτῶν.

Ἐκ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος σπανίων ἀνδρῶν (1) ἐπισημό-

(1) Μνησίαν τούτων ποιεῖται ὁ ἡμέτερος Εὐγένιος ὁ Βουλγαρὸς ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τῆς Λογικῆς του (σελ. 41—44) ἀναφερόμενος εἰς τὸ κατὰ τὸ ἀφικᾶ ἐκδοθὲν Σχεδίασμα Δημητρίου Προκοπίου τοῦ Μοσχοπολίτου. Μετὰ πολλῆς δὲ χάριτος ὁ φιλόσοφος οὗτος καὶ φιλόπατρις ἱεράρχης ἐν τῇ ἀκριθμῆσει αὐτῶν ἐπιφέρει τάδε: «μικροὺς δὲ τινὰς παιδείας καρπούς, ἀθλίως καίτοι ἀπὸ τῆς ἀλώσεως ἐκβαρβαρωθεῖσα, ἐκ διαλειμμάτων ἢ Ἑλλὰς ὄψοι φέρουσα· ἐφ' ὧν μηδεὶς ἡμῖν τῶν ἀλλογενῶν νημεσήσειαν ἐπικαυχόμενοις· οὐδὲ γὰρ ὡς τινὰς τῶν ἀρτιπλοῦτων ἀγροίκως τοῖς παροῦσιν ἡμεῖς